

İŞTE PANDEMİ ÇÖKÜŞÜNÜ ÖNLEYECEK YOL HARİTASI

SALGINLA MÜCADELEDE TAM KATILIMLI ORTAK AKIL ŞART

ÜLKE ÇAPINDA KARANTİNA ARTIK KAÇINILMAZ

- Bugüne kadarki süreçte hükümet ortak akılı çalıştırmadığı ve birlikte hareket edilmediği için önemli hatalar yapıldı.
- Mücadelede geç kalınmış da olsa, tam katılımı Türkiye olarak büyük bir organizasyonu gerçekleştirmek ve akılcı bir planlamayla etkili önlemleri zaman yitirmeden uygulamaya koymak zorundayız.
- Sağlık Bakanlığı, diğer bakanlıklar ve kamu kurumları, TTB, üniversite ve sektör temsilcilerinden oluşan bir "Salgınla Mücadele Kurulu" ve faaliyetlerin finansmanı için bir "Salgınla Mücadele Fonu" oluşturmalı.
- Acil ve hayati olmayan kamu yatırımları ile mal ve hizmet alımları ertelenmeli, bunlara ayrılan ödenekler Fon'a aktarılmalı. Kamuda temsil, ağırlama, tören gibi tüm harcamalardan vazgeçilmeli, israftan kaçınılmalı, örtülü ödenek kullanımı minimuma indirilmeli, tüm alanlarda tasarrufa gidilmeli.
- Cumhurbaşkanı, bakanlar ve milletvekilleri nisan ayı maaşlarını Salgın Fonu'na aktararak topluma örnek olmalı.
- 31 Mart'ta ödenmesi gereken Şubat 2020 dönemine ait işçi ve işveren SGK primleri en az 6 ay ertelenmelidir.
- Vatandaşın 'evdekal'ması için internet ücretsiz olsun, kotalar artırılsın, EBA TV bağlantısı kotayı düşürmesin

Tüm dünya gibi ülkemiz de olağan dışı günler yaşıyor. Çin'de ortaya çıkan ve tüm dünyaya yayılan yeni tip Corona virüsü (Covid 19), tüm ülkeler gibi bizi de olumsuz etkiliyor. Salgın, hem insan sağlığı ve yaşamını hem de ulusal ve küresel ekonomik, ticari ilişkileri tehdit ediyor. Maalesef dünyayı corona salgını sonrası yeni bir salgın daha bekliyor: İşsizlik salgını. 1929 buhranından daha yıkıcı bir ekonomik kriz uyarısı yapılırken, Uluslararası Çalışma Örgütü, önlem alınmadığı takdirde tüm dünyada 25 milyon insanın işini kaybedeceğini bildirdi. Bunun Türkiye'ye yansımaları da olacak ve hükümet işten çıkarmaları önleyecek mekanizmayı kurup desteği sağlayamazsa ülkemizde maalesef 1 milyon vatandaşımız daha işsiz kalacak.

ÜLKE ÇAPINDA KARANTİNA ARTIK KAÇINILMAZ

Ülkemizde 11 Mart'ta açıklanan ilk Corona vakasının ve 16 Mart'ta yaşanan "Corona'dan ilk ölüm" olayının ardından 28 Mart itibariyle açıklanan verilere göre toplam doğrulanmış vaka sayısı 10 bin kişiye yaklaşırken 108 kişi ise yaşamını yitirdi. Bilim insanları COVID19 virüsünün yol açtığı ölümlerin ve bulaşıcılığın bu hafta pik yapabileceği uyarısı karşısında artık hükümet cesur davranarak YURT GENELİNDE KARANTİNA kararını almalıdır. 65 yaş ve üstündeki vatandaşlarımızın oranı nüfusun yüzde 8,5'ini oluşturması karşısında sorumluluk sadece onların omuzlarına yıkılamaz. Bu sebeple 30 Mart-6 Nisan arasında sokağa çıkma yasağı ilan edilmesi artık kaçınılmazdır, yoksa ABD'nin İtalya'nın gecikme nedeniyle yaşadığı acı tecrübe bizim hükümetin de siciline, tarihe kara bir dönem olarak geçecektir!

Salgınla mücadele; sadece ilgili bakanı ya da siyasi iktidarı değil; tüm kurum, kuruluş, parti ve bireyleriyle 83 milyonu ilgilendiren, katılımçılık ve ortak akılla hayata geçirilecek bir konudur. Bugüne kadar olan süreçte bu anlayışla hareket edilmediği için önemli ihmaller, yanlışlar yaşandı. Tehlikenin boyutunu zamanında

kavrayarak etkili idari, bilimsel, toplumsal organizasyona gidilemedi, mücadele adeta salt Sağlık Bakanı'nın üzerine yıkılırken konuya, Bakanın mücadelede "başarılı" olup olmadığı şeklinde bakıldı. Bu yaklaşım yüzünden ciddi eksikler, hatalar ve sorunlar yaşandı. Diyanet İşleri Başkanlığı, dünyada salgın hızla yayılırken 21 bin kişiye Umre izni verdi. Dönüşte bu kişileri sınırda karşılayıp karantinaya almak yerine, ülke içine dağılmalarına yol açtılar. Sonra kamuoyu baskısıyla bu kişilerden sadece 6 bini yurtlara yerleştirilerek kontrol altına alınabildi.

Virüs yayılımına karşı insanlara iktidar tarafından "evden çıkma" denirken, açıklanan pakette uçak biletinde vergiyi aşağı çekme, konaklama vergisini erteleme, konut alımlarında peşinatı indirme gibi anlamsız önlemlere yer verildi. Salgınla mücadelede başarı için ilk günlerde daha çok test yapılması gerekirken, test sayısı hemen artırılamadı.

Çok köklü siyasal, sosyal süreçlere yol açan Büyük Veba Salgınından sonraki en büyük küresel felaketi yaşadığımız için bu salgına karşı ortak akılla ve bilimsel yöntemlerle küresel mücadele gerekmektedir.

Suriyeliye 40 milyar dolar harcandıysa vatandaşına da vereceksin!

Mücadelede geç kalınmış da olsa, tam katılımı Türkiye olarak büyük bir organizasyonu gerçekleştirmek ve akılcı bir planlamayla etkili önlemleri zaman yitirmeden uygulamaya koymak zorundayız. Ancak Cumhurbaşkanı ve kabinesinin salgın ile ilgili sürekli olarak çelişkili kararlar aldıkları, işin ekonomik yıkım boyutunu önlemek için gerekli ciddi yaklaşımı sergilemediği görülmektedir. Türkiye sadece, doğrudan olmasa bile dolaylı olarak ancak 100 milyar TL'ye (15 milyar dolar) ulaşacağı öne sürülen bir paketten, yani bütçesinin sadece yüzde 10'undan söz ediyor. ABD, Kanada, Almanya ve Fransa ise 107 milyar dolar ile 2,2 trilyon dolar gibi akıl almaz meblağları vatandaşın hizmetine sunarak, onların geçim derdini düşünmeden gönül rahatlığıyla evde kalmalarını sağlamaya çalışıyor.

9 yılda **Suriyeli için 40 milyar dolar harcamakla övünen hükümetin**, tüm gelişmiş büyük ülkelerin yaptığı gibi böylesi bir pandemi döneminde kendi vatandaşını; çalışan, çalışmayan, emekli, sokakta yaşayan, işten çıkarılan ayrımı yapmaksızın, sahip çıkarak en azından 3 ay boyunca asgari ücret düzeyinde desteklemesi gerekmektedir. Bu süreçte Türkiye'yi pandemi çöküşünden kurtaracak acil adımlar şunlardır:

- Ekonomik ve Sosyal Konsey tam katılımı toplanarak, bir **Salgınla Mücadele Yol Haritası** oluşturulmalı.
- Yürütülecek çalışmaları planlama, sevk ve idare ile görevli; Sağlık Bakanı başkanlığında Sağlık Bakanlığı, ilgili diğer bakanlıklar ve kamu kurumları, Türk Tabipleri Birliği, üniversite ve sektör temsilcilerinden oluşan bir **Salgınla Mücadele Kurulu** kurulmalı.
- Salgınla mücadele kapsamındaki faaliyetlerin finansmanında kullanılmak üzere bir **Salgınla Mücadele Fonu** oluşturulmalı.
- Doğrudan salgınla mücadele kapsamında gerekli acil sağlık yatırımları başta olmak üzere 2020 yılına ilişkin tüm kamu yatırımları gözden geçirilerek acil ve hayati olanlar dışındakiler ötelenmeli, ertelenen yatırımlar için ayrılan ödenekler, doğrudan salgınla mücadele için oluşturulan Fon'a aktarılmalı.
- **Mevcut 589 milletvekili ve Sağlık Bakanı dışında kalan bakanlar ile Cumhurbaşkanı'nın Nisan ayı maaşlarını bu Fon'a bağışlamaları da toplumda bu yönde bir duyarlılık yaratacaktır.**
- 1 trilyon lirayı aşan 2020 bütçesinde Sağlık Bakanlığı dışındaki kurumların ödeneklerinden yüzde 10 kesintiyle ilk etapta yaklaşık 100 milyar lira büyüklüğünde bir fon oluşturulabilir. Bunun da büyük bölümü bütçede "Sermaye Giderleri" ve "Sermaye Transferleri" kalemlerinde gözüken toplam 63 milyar liralık **yatırım ödeneklerinden** ilgili projelerin ötelenmesi ile tesis edilebilir.
- 2020 bütçesinde 75 milyar lira olarak öngörülen "**Mal ve Hizmet Alımları**" kaleminde; sağlık için alımlar dışındakilerden acil olmayanların ertelenmesi yoluyla 30-40 milyar liralık bir kaynak Fon'a tahsis edilebilir.

- Kamuda tören, temsil, ağırlama, tefriş malzemesi alımı ve tüm lüks harcamalardan vazgeçilmeli, israftan kaçınılmalı, örtülü ödenek kullanımı minimuma indirilmeli, tüm alanlarda tasarrufa gidilmeli.
- Bütçe ödeneklerinin kaynağı esas olarak toplanacak vergi gelirleri olması, bu süreçte üretime, ticari faaliyete ara veren, kapanan işletmeler, daralacak ekonomik faaliyet hacmi ve zor durumdaki işletmelere sağlanacak vergi ertelemeleri dolayısıyla kamu gelirlerinde yaşanacak kayıplar nedeniyle, Fon'a özel kişi ve kuruluşlardan, STK ve TOBB, TÜSİAD, MÜSİAD gibi meslek kuruluşlarından katkı payı alınmalı, gönüllü bağışlar özendirilmeli.
- Gerekirse Fon'u takviye amacıyla uzun vadeli, uygun faizli devlet iç borçlanma senetleri ihracına gidilmeli, Fon'un hacmini büyütmek için başka etkili yollar aranmalı.
- Sağlık ordusu sayıca tahkim edilmeli, askeri hastaneler yeniden açılmalı, siyasi nedenlerle görevden uzaklaştırılan ve haklarında takipsizlik kararı verilmiş olan kamu sağlık personeli işe iade edilmeli.
- Fon, salgınla mücadele kapsamında test, tanı, tedavi, ilaç, aşı vd sağlık araç gereci ve sarf malzemelerinin üretimi ve temininde kullanılmalı. Salgınla ilgili diğer sosyal organizasyonların giderleri ile bu süreçte işsiz, gelirsiz kalacak yurttaşlara yapılacak aynı ve nakdi yardımlar da bu Fon'dan karşılanmalı.
- İşsizlik Sigortası Fonu'nun tüm birikimi, Fon'la koordineli biçimde, bu süreçte işini kaybedenlere yapılacak ödemeler için kullanılmalı.
- **31 Mart'ta ödenmesi gereken Şubat 2020 dönemine ait işçi ve işveren SGK primleri en az 6 ay ertelenmelidir.**
- Temel gıdada yüzde 8, temizlik maddesinde yüzde 18 olan KDV 2020 yılı sonuna kadar kaldırılmalı, bu mümkün değilse en azından kesinlikle Nisan, Mayıs, Haziran aylarında bu oranlar sıfırlanmalıdır.
- Vatandaş evde tutabilmek için internet sağlayıcılarının tarife ücretlerini yarı fiyata çekmesi, abonelere tanıdıkları kotaları ücretsiz olarak bir üst kademeye artırmalıdır.
- Milyonlarca öğrencimiz ve öğretmenimiz EBA TV ile eğitim uzaktan yaparak, internet kotalarını çabucak tüketmeye başladılar. Aylarca süreceği anlaşılan bu tablonun mali yükünü hafifletmek için EBA TV için yapılan internet bağlantıları nedeniyle abonelerin-ailelerin kotalarında eksilmeye yol açmayacak destek sağlanmalı.
- Özel şirketlerin sahip olduğu internet sağlayıcılarla bu teşvikler sağlanamazsa Devlete ait olan TÜRSAT'ın abone kotalarını artırarak, okullara ara verilen süre boyunca ücret almadan hizmet sunması sağlanmalıdır.
- İnsanlar eve kapandığı internet dışında elektrik ve su tüketimleri de artmaktadır. Elektriğe üç ay zam yapmamak yetmez, madem ki tüm dünyada elektrik fiyatları düşüyor elektrik üretim-ağıtım şirketleri de elini taşın altına koyarak fiyatları düşürmek zorundadır. Elektrik, gaz, su, telefon, internet gibi temel tüketim mal ve hizmetlerinde KDV, ÖTV, ÖİV gibi dolaylı vergi oranları minimuma indirilmeli; hastalık ya da işsiz, gelirsiz kalma nedeniyle bu tüketimlerinin bedellerini ödeme gücü olmayanların tüketim bedelleri Fon'dan karşılanmalı.
- Belediyeler, hastalıktan etkilenmiş ya da işsiz kalmış yurttaşların su tüketim bedellerini en az 6 ay süreyle almamalı. Benzeri biçimde Ankara Büyükşehir Belediyemizin yaptığı güzel uygulama diğer belediyelerde de örnek olmalı ve su faturasının 3-4 ay ertelenmesi, bu süreçte suya zam yapılmaması tüm Türkiye'de güvence altına alınmalı.
- Bankalar, tüm tüketici, konut ve taşıt kredileri ile ticari kredileri; toplam vade (ay) sayısı ve faiz, taksit koşulları değişmeden ötelemeli, borçlulara ileride ödemelerini kaldığı yerden devam edecek şekilde 6 aylık bir "ödemersiz dönem" sağlanmalı.
- KOBİ'lerin, çiftçilerin devlete olan kredi borçlarının geri ödemeleri, normal döneme geçilene kadar dondurulmalı.
- Yol, köprü, havaalanı, şehir hastanesi gibi Yap-İşlet-Devret projeleri kapsamında verilen geçiş, hasta, yolcu vb. taahhütleri kapsamında girişimcilere kamu tarafından yapılan ödemeler, ilgili sözleşmelerde tadilata gidilerek "mücbir" sebep dolayısıyla iptal edilmeli. En azından 2020 yılında yapılacak ödemelerin ekstra yük getirmeden 2021 yılına ötelenmesi sağlanmalı.
-

- Petrol fiyatlarında uluslararası piyasalarda yıllık ortalama 35-45 dolar olması beklenen ham petrol fiyatı yaşanan şokla 20 dolar düşmesi sayesinde Türkiye'nin enerji ithalatı faturasını yaklaşık 12 milyar dolar aşağı çekeceği için bu rahatlama payı, Salgınla Mücadele Fonu'na aktarılmalı.
- Covid19 tanısı için Türkiye'de de kit üretimi yapıldığı belirtilmesine karşın test yapılan vatandaş sayısının elli bine dahi ulaşmamış olması kafaları karıştırmaktadır. O nedenle Türkiye'de hangi firmaların günlük ne kadar üretim yaptığı ve bunların hangi illere hangi planlamayla gönderildiği, Çin'den gelen test kitleri sayısı ile birlikte günlük olarak açıklanması mücadeleye duyulan güvenin artmasını sağlayacaktır.
- Salgın sonrasında tüm dünyada denklem değiştiği için yepyeni bir kalkınma planı hazırlanmalı. Hatta 12. Kalkınma Planı bu kez 2020-2030 dönemini kapsayan 10 yıllık plan şeklinde hazırlanmalı. Çünkü pandemi sonrasında küresel mal ticareti sekteye uğrayacak, ardından küresel birikim krizi ve küresel göç hareketlerinin gelmesi de bekleniyor.
- 10 yıllık yeni kalkınma planında yüksek teknoloji üretimi, kuantum mekaniği, nano teknoloji, uzay araştırmaları, ARGE, girişimcilik, yenilikçilik, yaratıcılık ve dijital dönüşüme çok büyük başlık açılması gerekmektedir. Bu amaçla yurt içi ve yurt dışındaki bütün bilim insanlarımızı Bilim Kurulu çatısı altında toplanmalıdır. Yeni planla birlikte Türkiye artık bilgi toplumuna geçişi sağlamalıdır. Çünkü corona krizi sonrasında eğitimden sağlığa, iş hayatından ulaşıma, adaletten güvenliğe dijital bir dünya bizi beklemektedir.
- Yeni planda akıllı bilimsel tarıma da büyük başlık açılmalıdır, çünkü gıda artık stratejik bir ürün olacaktır, aksi takdirde samanı bile ithal eden Türkiye asla yarınlara güvenle bakamayacaktır. Tarım konusu acilen ele alınmalı çünkü nisan-mayıs ayında yapılacak plan dahilinde çiftçinin 1,5 milyar sebze fidesini toprakla buluşturması sağlanamazsa, bu kez yaz aylarından itibaren ülkemizde temel gıdaya ucuz ve güvenli şekilde ulaşma imkanı kalmayacak, açlık krizi tehlikesi ortaya çıkacaktır.